

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק יש נוחלין
חלק ג'
קכ: – קכו:

May 5, 2006

© Yechezkel Folger 2006

מפתח

דף קכ:	3
תד"ה מיבעיא להו	3
רשב"ם ד"ה הפרה לדורות	4
דף קכא:	5
תד"ה יום שכלו בו מתי מדבר	5
דף קכב:	13
רשב"ם ד"ה הא כיצד	13
דף קכד:	14
רשב"ם ד"ה אף מוכחרת	14
גמרא דיקלא ואלים	19
רשב"ם ד"ה ירשו שטר חוב	20
דף קכז:	21
גמרא בכל אשר ימצא לו	21
גמרא אלא לרבי	25
רשב"ם ד"ה הא שלחו מתם	26
תד"ה מספקא לי'	27
דף קכה:	30
רשב"ם ד"ה לטעמייהו	30
תד"ה לטעמייהו	33
דף קכה:	43
רשב"ם ד"ה ואין הבכור נוטל ותד"ה אין הבכור	43
דף קכו: ודף קכו:	47
רשב"ם ד"ה בנכסי דידי' ודפשוט ותד"ה לא עשה	47
תד"ה והלכתא ובא"ד ואם אמר	51

. דף קכ:

תד"ה מיבעיא להו

- 1) הקדמה
  - a) שחוטי חוץ and for נדרים appears both for וזה הדבר
- 2) רשב"ם as explained by גמרא
  - a) "חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'" use the "וזה הדבר" for נדרים to teach that בית שמאי
  - b) בית הלל
    - i) לימוד שחוטי חוץ to וזה-וזה of גזירה שוה is used to establish a זה הדבר
- 3) רשב"ם
  - a) קשיא
    - i) How do בית הלל know that חכם מתיר
  - b) תירוצ'
    - i) מסברא
- 4) תוספות
  - a) קשיא
    - i) ר' יוחנן
      - (1) חכם מתיר וכו' that נדרים for (1) says
      - (2) And refers to a ברייתא that drives this לימוד from וזה הדבר
    - ii) Can it be that he follows a ברייתא that's obviously בית שמאי
  - b) First תירוצ'
    - i) דין מסברא ר' יוחנן derives his
    - ii) he relies on the ברייתא
      - (1) only to show that his דין is correct
      - (2) not to say that he agrees with the reason that the ברייתא gives
  - c) תירוצ' "אי נמי"
    - i) רשב"ם disagrees with this תירוצ'
    - ii) בית הלל
      - (1) Say the שחוטי חוץ is based on "וזה" to גזירה שוה
      - (2) While חכם מתיר is derived from "וזה הדבר"
- 5) מהרש"א
  - a) A ברייתא ("תניא אידך") in נדרים that agrees outright with "אי נמי"
  - b) And that ברייתא is מפריק the first תירוצ' that says ר' יוחנן relies on a סברא

רשב"ם ד"ה הפרה לדורות

1) הקדמה

a) when "זה הדבר" appears for a דין – as it does for נדרים and שחוטי חוץ

i) The משמעות is that the דין applies only for that one דור

b) Unless

i) The פסוק also says לדורותם

(1) as it does for שחוטי חוץ but not for נדרים

ii) or there is a גזירה שוה to another דין where the פסוק says לדורותיכם

(1) For example

(a) According to בית הלל

(b) there is a גזירה שוה of "וזה הדבר-וזה הדבר" from שחוטי חוץ to נדרים

2) גמרא

a) נדרים to שחוטי חוץ from "וזה הדבר-וזה הדבר" of גזירה שוה בית שמאי say there is no

3) רשב"ם

a) קשיא

i) how do נדרים בית שמאי know that נדרים was said לדורות

b) תירוץ

i) Since most מצוות apply לדורות

ii) We prefer not to be ממעט לדורות when we can apply the מיעוט of וזה הדבר לימוד נדרים to a different

4) מהרש"א

a) קשיא

i) If we prefer not to be ממעט לדורות

ii) why for שחוטי חוץ do we need לדורותיכם to overcome וזה הדבר

iii) Say also for שחוטי חוץ that זה הדבר teaches only a different לימוד

b) תירוץ

i) You're right

(1) the מיעוט of וזה הדבר for שחוטי חוץ teaches only the different לימוד

(2) So that לדורותיכם isn't needed to overcome וזה הדבר

(3) And לדורותיכם is necessary only for some other דרשה

דף קכא.

תד"ה יום שכלו בו מתי מדבר

- 1) הקדמה part 1
  - a) ליציאת מצרים was נגזרה on באב ט' in the second year גזירת מרגלים
  - b) The גזירה was that
    - i) All 600,000 men who were then בני עשרים
(1) Were to die in the מדבר by באב ט' of מ' just before כניסה לארץ ישראל
ii) and that all of these men would be at least 60 years old when they died
- 2) הקדמה part 2
  - a) There was no משה דיבור to משה
    - i) starting with גזירת מרגלים
    - ii) and ending on באב ט"ו of מ' when the דיבור was חוזר
- 3) גמרא
  - a) That באב ט"ו is a יום שמחה has some connection with
    - i) The end of the מיתות in the מדבר
    - ii) And to הזרת הדיבור on באב ט"ו of מ' שנת
- 4) תוספות of שיטה
  - a) Timing of the מיתות
    - i) They died throughout each year
      - (1) There was no one fixed day on which they died each year
      - (2) And there was no fixed number of deaths every year
    - ii) They stopped dying on באב ט' of מ' שנת
    - iii) The day on which they were to stop dying -- שנת מ' ט' באב -- was known to all in advance
  - b) The דיבור was נתעכב so long as they were dying
  - c) קשיא
    - i) Why wasn't the דיבור חוזר on באב ט' on מ' שנת when they stopped dying
  - d) תירוץ
    - i) We've established that they knew in advance that deaths would stop that ט' באב
    - ii) So starting immediately afterwards they were קובע אבילות until באב ט"ו
    - iii) The דיבור was נתעכב until the אבילות ended

- iv) And they then made משתה ושמחה in honor of חזרת הדיבור
- e) Note
  - i) That were it not for חזרת הדיבור
  - ii) They wouldn't have made a משתה ושמחה when the deaths stopped
  - iii) Because they had suffered through the entire גזירה and all 600,000 had died
- 5) מדרש איכה of שיטה
  - a) Timing of the מיתות
    - i) They died only on ט' באב of each year
      - (1) on ט' באב there was a כרוז and all dug חפורות
      - (2) 15,000 and fraction died each ט' באב
    - ii) ט' באב of ג' שנה was the day they first died
      - (1) First proof
        - (a) There was no כרוז on ט' באב of ב' שנה
        - (b) Since גזירת מרגלים didn't occur until ט' באב of ב' שנה
      - (2) Second proof
        - (a) It's משמע from the פסוק that only מוציא דבה died in ב' שנה
    - iii) They stopped dying on ט' באב of ל"ט שנה
  - b) קשיא א'
    - i) Why did they make a משתה ושמחה on ט"ו באב
  - c) קשיא ב'
    - i) What is the relationship between
      - (1) the end of their dying on ט' באב of ל"ט שנה
      - (2) to חזרת הדיבור on ט"ו באב of מ' שנה
  - d) תירוץ
    - i) The דיבור was נתעכב so long as they were בעצבות that more persons were die
    - ii) Now
      - (1) Although in truth they stopped dying on ט' באב of ל"ט שנה
      - (2) They mistakenly thought that some would also die on ט' באב of מ' שנה
    - iii) On ט' באב of מ' שנה
      - (1) They saw that nobody died
      - (2) But thought that maybe they calculated the date wrongly
    - iv) On ט"ו באב of מ' שנה
      - (1) איתמלי סיהרא with a full moon

- (2) And they confirmed that באב ט' had in fact passed with no further deaths
- (3) And they made שמחה ושמחה out of joy
  - (a) that the deaths had stopped in שנת ל"ט
  - (b) Which was a year earlier than they had expected
- v) Note that
  - (1) The דיבור was חוזר because they moved from עצבות to שמחה
  - (2) And not that they made a שמחה because the דיבור was חוזר
- e) שאלה
  - i) מדרש איכה
    - (1) disagree with שיטת תוספות who says that the deaths stopped on באב ט' of שנת מ'
    - (2) and instead says that the deaths stopped on באב ט' of שנת ל"ט
- f) תשובה
  - i) If the deaths had continued until באב ט' of שנת מ' there'd have been no שמחה on ט"ו of that year
  - ii) Here's why
    - (1) We've established that
      - (a) if the deaths had actually ended on באב ט' of שנת מ'
      - (b) there would have been no שמחה that the deaths ended on that date after 600,000 had died
    - (2) now
      - (a) if the deaths stopped on באב ט' of שנת מ' then
        - (i) there'd have been no further עצבות out of concern for more deaths
        - (ii) And the דיבור would have been חוזר on באב ט' instead of on ט"ו באב
      - (b) So that the שמחה would have been made on באב ט' instead of ט"ו באב
  - iii) קשיא
    - (1) But תוספות already explained that the דיבור wasn't חוזר until ט"ו באב because of their אבילות
  - iv) תירוץ
    - (1) This is exactly the point of the disagreement between מדרש איכה and תוספות
    - (2) מדרש איכה
      - (a) disagrees with תוספות
      - (b) and says the דיבור
        - (i) Was נתעכב only because of עצבות

- (ii) And would not have been נתעכב because of אבילות
- v) For מדרש איכה
- (1) Why didn't they realize that ט' of ט"ט was the final day
  - (2) When they saw that nobody died in any of the days afterwards
- g) תירוץ
- i) We established that מדרש איכה says they died only on ט' of each year
- 6) מדרש איכה on the שיטה of שקלא וטריא
- a) Part 1
- i) קשיא
    - (1) We've established that מדרש איכה says that the שמחה on ט"ו באב is based
      - (a) Not on חזרת הדיבור
      - (b) But because the מיתות stopped a year early
    - (2) But our גמרא implies that the שמחה was based on חזרת הדיבור
- b) Part 2
- i) Introduction part 1
    - (1) מדרש איכה says that they stopped dying on ט' of ט"ט
    - (2) So that they died in only 37 years
      - (a) Namely in all of the 40 years except the first two and the 40th
      - (b) Because we established that the deaths began in the third year
  - ii) Introduction part 2
    - (1) מדרש איכה says for רשב"ם that all 600,000 died in these 37 years
  - iii) קשיא
    - (1) Dividing 600,000 by 37 yields 16,000 plus a fraction as the number that died each year
    - (2) this is different from the 15,000 plus a fraction that's mentioned by מדרש איכה
  - iv) שיטת "מיהרו למות" based on תירוץ
    - (1) מדרש איכה means that
      - (a) In the first 36 years of the deaths they in fact died at the rate of 15,000 plus a fraction each year
      - (b) But in the final year they died at double that rate
    - (2) So that מדרש איכה is correct that in all years but one the rate of deaths was 15,000 plus a fraction
- c) Part 3

- i) תוספות by קשיא
- (1) Let's accept that
    - (a) They made a שמחה in מ' שנת because they then realized that the גזירה had ended in ל"ט שנת
    - (b) And that מדרש איכה disagrees with our גמרא that says the שמחה was based on חזרת הדיבור in מ' שנת
  - (2) Still we have this קשיא
    - (a) רמב"ן גרסא of "שנה יותר" according to the קב"ה knew כביכול in ל"ט שנת that the deaths had stopped
    - (b) So why was חזרת הדיבור delayed
      - (i) "שנה יותר" according to the גרסא of רמב"ן
      - (ii) "שנה ויותר" according to our גרסא in תוספות
      - (iii) {גרסאות below will explain these מהרש"א}
- ii) תירוץ
- (1) Even though קב"ה knew כביכול that the גזירה was over
  - (2) Still, as we explained earlier
    - (a) The people didn't know and the דיבור was נתעכב
    - (b) So long as they were בעצבות for not knowing
- d) מהרש"א
- i) Go back to the קשיא of תוספות
- (1) We can accept the גרסא of "שנה יותר" in the קשיא of תוספות
  - (2) Because the דיבור was נתעכב an extra year from
    - (a) שנת ל"ט of ט"ו באב
      - (i) When גזירה had ended had they known that the גזירה had ended on ט' באב
    - (b) To שנת מ' of ט"ו באב
- ii) קשיא
- (1) But how are we to understand the גרסא of שנה ויותר
- iii) תירוץ
- (1) Because we've established that רשב"ם says for איכה מדרש איכה
  - (2) That the דיבור wouldn't be מתעכב for אבילות
  - (3) And that's why תוספות asks
    - (a) that the delay lasted from ט' באב of ל"ט שנת to ט"ו באב of מ' שנת
    - (b) which was more than a year

e) part 4

i) קשיא first

(1) Why did they make a שמחה in 'מ' שנת

(a) when they realized that deaths had stopped in 'ט' שנת

(2) they should have been saddened instead when they realized that many persons had died a year before their time

ii) קשיא second

(1) Introduction part 1

(a) We've said for מדרש איכה that the people didn't realize that the deaths had stopped in 'ט' שנת

(2) Introduction part 2

(a) the persons who survived the deaths of 'ט' באב of 'ט' שנת

(i) would not reach age 60 by 'ט' באב of 'מ' שנת

(ii) because otherwise they would have been included in the 600,000 who had died through that date

(3) Now I can accept

(a) that each individual person

(i) could mistakenly think that there were **others** who would reach age 60 by 'ט' באב of 'מ' שנת

(ii) and who would therefore die that day

(b) and that this was why there was still a כרוז to dig הפירות on 'ט' באב of 'מ' שנת

(4) but

(a) each surviving individual knew **for himself** that he would not reach age 60 by 'ט' באב of 'מ' שנת

(b) so why did any individual person dig a הפירה for himself

f) part 5

i) קשיא

(1) ירושלמי

(a) says "כולן בני ששים מתו"

(b) And presumably means that they died precisely when they were 60

(2) So that

(a) for מדרש איכה who says the 600,000 died at a fixed annual rate

(b) It must be that 60 years earlier they had been born in מצרים at the same fixed annual rate

- (3) this is a big חידוש
- g) מהרש"א
- i) תירוץ
- (1) ירושלמי means only that they were **at least** 60 years old when they died
- (2) So that
- (a) The fixed number who died every year included persons of varying ages
- (b) And it's not necessary to assume that they were born in fixed numbers each year
- ii) Here's proof
- (1) If they died only when they were exactly 60
- (2) Then only those who were precisely 60 should have dug הפירות each year
- 7) מדרש איכה in רבינו תם of שיטה
- a) When they stopped dying in שנת ל"ט not all 600,000 had died
- b) It follows
- i) That their concern of further deaths in שנת מ' wasn't based on a mistake
- ii) That in fact they died at the rate of 15,000 plus a year in each of the 36 years in which they did die
- iii) That they were בשמחה when the גזירה ended early
- (1) because
- (a) nobody died early
- (b) And in fact some who should have died were spared
- c) קשיא
- i) What about the "ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם" פסוק
- d) תירוץ
- i) Either
- (1) The גזירה was נתבטלה
- (2) And the פסוק refers to those who died before הגזירה שנתבטלה
- ii) Or that
- (1) At the time of the גזירה
- (a) There were people who were 20 years old
- (b) But hadn't yet completed a full month of their 21st year
- (2) And it was these persons who didn't die

- 8) רבינו תם שיטה of in גליון ר"י of קשיא
- a) גזירה מרגלים was on באב ט' of ב' שנת of
- b) Now
- i) Persons who were then 20 wouldn't reach 60 by באב ט' of מ' שנת
- ii) So how can you say that those who were then 20 were included in the גזירה
- 9) מהרש"א
- a) ר"י קשיא of תירוץ
- i) במדבר יד' לג' on רש"י says
- (1) The גזירה is considered to have begun in 'א שנה when they made the עגל
- (a) Because כביכול then בדעת הקב"ה to make the גזירה
- (2) So that all those who were 20 in 'א שנה were also covered
- b) קשיא
- i) Even those who reached age 20 in 'א שנה wouldn't reach age 60 by באב ט' of שנת מ'
- c) תירוץ
- i) מקצת שנה ככולה

דף קכב.

רשב"ם ד"ה הא כיצד

1) הקדמה

- a) אורים ותומים by גורל and by נתחלקה was ארץ ישראל
- b) It's משמע from the פסוק that the גורל was done first and that they called on אורים ותומים second
- c) It's a פשיטא that אורים ותומים worked by רוח הקדש

2) גמרא

- a) In the אמינא
  - i) We didn't yet realize that the גורל also worked by רוח הקדש
  - ii) And we assumed that
    - (1) The reason the גורל wasn't done second
    - (2) Was to avoid a conflict between the גורל and the אורים ותומים that would have preceded the גורל
- b) And that's why the גמרא asks
  - i) What did they accomplish by putting the גורל first
  - ii) There was still the possibility that
    - (1) The אורים ותומים would contradict the גורל that came first
- c) In the מסקנא
  - i) The גמרא realizes that the גורל also worked by רוח הקדש
  - ii) So that they know that
    - (1) regardless of the order in which גורל and אורים ותומים were used
    - (2) they wouldn't contradict each other
  - iii) nevertheless
    - (1) it's מסתבר that they didn't follow the סדר of the קרא
    - (2) And that they were first באורים ותומים and did the גורל second
    - (3) Because this order would better serve to convince everyone that the חלקים were proper

דף קכד.

רשב"ם ד"ה אף מוכחרת

- 1) הקדמה
  - a) Part 1
    - i) חלק בכורה takes a בכור A
      - (1) מוחזק בשעת מיתה in which his father was נכסים (1)
      - (2) but not in נכסים which were only מיתה ראוי לבא בשעת מיתה
  - b) part 2
    - i) For רבי
      - (1) מיתת אב is מוחזק in מילא דאתא שבהא after אב An
- 2) ברייתא
  - a) שבהא דאתא ממילא or פרה מוכחרת counts as מוכחרת פרה
  - b) שבהא דאתא ממילא also counts as פרה רועה באפר
- 3) גמרא
  - a) קשיא א' (the מהרש"ל explains קשיא א'
    - i) מוכחרת teaches that ברייתא once
      - (1) that **isn't** יתמי ברשות ("לאו ברשותא דידהו קיימי")
      - (2) counts as דמילא שבהא
    - ii) Why does the ברייתא need to add that באפר רועה
      - (1) that **is** יתמי ברשות ("ברשותא דידהו קיימי")
      - (2) is also דמילא שבהא
- 4) ביאור מהרש"ל
  - a) Apparently the גמרא assumes
    - i) That שבה of נכסים that's דידהו ברשותא
    - ii) Is more likely to count as דמילא שבהא דאתא
    - iii) Than שבה נכסים that's not דידהו ברשותא
  - b) And that's why the גמרא asks
    - i) Once we know that פרה מוכחרת counts as דמילא שבהא דאתא
      - (1) Even though it's not דידהו ברשותא
    - ii) Then פרה רועה באפר that is דידהו ברשותא
      - (1) Should certainly count as דמילא שבהא דאתא
- 5) גמרא of the המשך

- a) קשיא א' to תירוץ
- i) The רועה באפר mentions ברייתא that
    - (1) Just as the יתומין aren't מזוניי for קחסרי באפר רועה
    - (2) In the same way
      - (a) אתא ממילא to count as שבה פרה מוכחרת
      - (b) The חוכר must be מעלה מזונות so that יתומים aren't מזוניי
- 6) רשב"ם
- a) קשיא ב'
- i) Then
    - (1) say only רועה באפר
    - (2) and I'd know myself that
      - (a) קחסרי מזוניי יתומים only שבהא דאתא ממילא counts as פרה מוכחרת
      - (3) why does the ברייתא also need to list מוכחרת פרה
  - b) קשיא ב' to תירוץ
    - i) If the ברייתא hadn't listed מוכחרת
      - ii) I might have thought that
        - (1) Because עבודת בני אדם needs שבהא דמוכחרת
        - (2) The שבה doesn't count as ממילא even where לא קחסרי מזוניי
      - iii) That's why the ברייתא lists מוכחרת to teach that
        - (1) Where עבודת בני אדם isn't by יתומים the שבה can still count as ממילא
- 7) קושיית מהרש"ל
- a) רשב"ם on קשיא
- i) In גמרא of קשיא א'
    - (1) The גמרא assumed that
      - (a) If the ברייתא had listed מוכחרת
        - (i) That isn't ברשותא דידהו
        - (ii) as שבהא דאתא ממילא
      - (b) we'd certainly have known that פרה באפר is ממילא
        - (i) because ברשותא דידהו קיימא
    - (2) So ברשותא דידהו is a factor in favor of saying that שבה is ממילא
  - ii) So why not say in answer to קשיא ב' that
    - (1) if מוכחרת weren't listed we'd have said it's not ממילא אתא
    - (2) because לאו ברשותא דידהו קיימא

b) תירוץ

i) In its 'א קשיא

- (1) The גמרא didn't imply that ברשותא דידהו קיימא is a factor that favors making ממילא count as שבה
- (2) The גמרא meant only that ברשותא דידהו קיימא is a neutral factor
- (3) So that
  - (a) once we know that מוכחרת שבה is ממילא אתא
  - (b) there is no reason to think that שבה רועה באפר is not ממילא אתא

8) מהרש"א

a) The תירוץ of ל' מהרש"א is בדוחק since the לשון of the גמרא suggests

i) that

- (1) once we know that מוכחרת שבה counts as ממילא אתא
- (2) it's a כל שכן that באפר פרה שבה counts as ממילא אתא

b) So the קשיא of ל' מהרש"א on 'ב קשיא of רשב"ם remains:

i) why not say that

- (1) if מוכחרת weren't listed we'd have said it's not ממילא אתא
- (2) because לאו ברשותא דידהו קיימא

c) קשיא ב' to תירוץ

i) You're right that the גמרא in 'א קשיא asks that

- (1) once we know that מוכחרת שבה counts as ממילא אתא
- (2) it's a כל שכן that באפר פרה שבה counts as ממילא אתא

ii) But the factor that makes for the כל שכן

- (1) isn't רשותא דידהו
- (2) but instead that for רועה באפר there is no בני אדם עבודת בני אדם
- (3) and
  - (a) what doesn't require בני אדם is more מסתבר to be ממילא אתא דאתא
  - (b) than what does require בני אדם עבודת בני אדם

iii) and in fact

- (1) we've seen that רשב"ם
- (2) to answer his 'ב קשיא that the ברייתא should have listed only רועה באפר
- (3) relies on this same סברא
- (4) Namely
  - (a) If the ברייתא had listed only רועה באפר

- (b) I would have said that
- (i) עבודת בני אדם counts as ממילא because it doesn't need בני אדם
- d) קשיא
- i) if so
- (1) in 'א קשיא of the גמרא that "I'd know באפר רועה myself even if it weren't listed"
- (2) Why does the גמרא mention that
- (a) מוחכרת is
- (i) לאו ברשותא דידהו קיימי
- (b) פרה רועה באפר is
- (i) ברשותא דידהו קיימי
- e) תירוץ
- i) הקדמה א'
- (1) If יתומין produce שבה by their own work
- (a) For example where בנו בתים
- (b) It's a פשיטא that the שבה doesn't count as ממילא
- ii) הקדמה ב'
- (1) Where רשות יתמי don't stand in נכסים
- (a) Then by definition יתומין don't themselves work to make the שבה
- (2) Where רשות יתמי do stand in נכסים
- (a) That fact itself makes it more likely that שבה doesn't count as ממילא
- (b) Because here it's possible for יתומין to do their own work for the שבה
- iii) Now
- (1) to strengthen its 'א קשיא
- (a) And to say the מוחכרת פרה is גרע
- (i) And is less likely to be ממילא because it requires בני אדם
- (b) So that
- (i) If פרה מוחכרת counts as ממילא
- (ii) Then certainly רועה באפר counts as ממילא
- (2) The גמרא notes that
- (a) That שבהא דאתא ממילא פרה מוחכרת wouldn't have counted as ממילא
- (i) Had it stood ברשות יתמי
- (ii) Because then the required work would have been done by יתומים

- (b) While שבחא דאתא ממילא ought to count as שבחא דאתא ממילא
  - (i) Even though the פרה stands in רשות יתמי
  - (ii) Because there is no required work for anybody
- (c) So that
  - (i) The שבחא דאתא ממילא could have listed only מוחכרת as שבחא דאתא ממילא
  - (ii) And I would have known myself that שבחא דאתא ממילא is שבחא דאתא ממילא

גמרא דיקלא ואלים

1) הקדמה

a) רבי

i) A מיתת אב takes שנים בבור in פי שנים דאתא ממילא after שבהא

b) רבנן

i) מיתת אב doesn't take שנים בבור in פי שנים דאתא ממילא after שבהא

2) גמרא

a) רב פפא

i) רבי ורבנן agree

(1) מיתת אב takes שנים בבור in פי שנים דאתא ממילא after שבהא

(a) where there is no שינוי לדבר אחר או שם אחר

(b) for example where דיקלא דאלים

ii) They disagree only where there is a שינוי -- for example where חפורה והוה שיבלי or שלופפי והוי תמרי

b) שאלה

i) מאי טעמא דרבי

c) תשובה

i) חלק פשוט to חלק בבור the מקיש is פי שנים

ii) To teach that

(1) חפורה והוה שיבלי in חלק פשוט for ירושה Just as there is

(2) חפורה והוה שיבלי in חלק בכורה for ירושה Just so there is

d) קשיא

i) What פי שנים do רבנן derive from דין

3) מהרש"א

a) קשיא

i) Why not say that from פי שנים the רבנן derive that that there is a בכורה in חלק שבהא נכסים לאחר מיתה even though it's דיקלי ואלים

רשב"ם ד"ה ירשו שטר חוב

- 1) עמוד ב' at גמרא
a) רב יהודה אמר שמואל
i) מלוה בשטר in a נוטל פי שנים isn't בכור say that רבנן
ii) מלוה בשטר in a נוטל פי שנים is בכור says that רבי
b) שלחו מתם
i) מלוה בשטר in a נוטל פי שנים is בכור agree with רבי that רבנן
- 2) ברייתא
a) מלוה בשטר in a נוטל פי שנים is בכור
- 3) רשב"ם
a) רבי שיטה follows the ברייתא
b) It doesn't follow the שיטה of רבנן
i) Because רב יהודה אמר שמואל says that a בכור isn't פי שנים in a בשטר
- 4) מהרש"א
a) קשיא
i) Why didn't רשב"ם say that the ברייתא follows both רבנן and רבי because the שלחו מתם agrees with
b) תירוץ
i) Because the הלכה agrees with שמואל אמר רב יהודה

דף קכד:

גמרא בכל אשר ימצא לו

- 1) הקדמה
  - a) רבי
    - i) מיתת אב after שבחא דאתא ממילא in פי שנים בכור takes A
  - b) רבנן
    - i) מיתת אב after שבחא דאתא ממילא in פי שנים בכור doesn't take
  - c) רבי and רבנן agree that
    - i) מיתת מוריש after "שבח שהשביחו יתומין" in פי שנים בכור doesn't take
- 2) דף קכד. at גמרא
  - a) שאלה
    - i) מאי טעמא דרבנן
  - b) תשובה
    - i) לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו פסוק says The
    - ii) רבנן say that
      - (1) דין מתנה has a חלק בכורה to בכור of a right that teaches לתת (1)
      - (2) And since
        - (a) לא מטיא לידלי' something that מתנה as a נותן can't give (a)
        - (b) and ביד מוריש wasn't שבה דאתא ממילא (b)
      - (3) it follows that the מוריש couldn't at the time of his death give his בכור by שבה a חלק בכורה מתנה (3)
- 3) דף קכד: at ברייתא
  - a) The words בכל אשר ימצא לו teach for רבנן that there is no חלק בכורה in שבחא דאתא ממילא
  - b) Because שבחא דאתא ממילא wasn't מצוי בשעת מיתה
- 4) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) How does this fit with what we just established
      - (1) לתת לו by the teaching דין on רבנן base that (1)
      - (2) דין מתנה has a חלק בכורה that (2)
  - b) סימן י"ד at רא"ש and קכו: at תוספות as explained by תירוץ
    - i) לתת לו and בכל אשר ימצא לו both rely on רבנן (i)

- ii) Because
    - (1) if the פסוק had said only
      - (a) That אשר ימצא לו פי שנים is limited to
    - (2) I would have said that
      - (a) only שבה שהשביחו יתומין לאחר מיתה
        - (i) מצוי בשעת מיתה
      - (b) So that it's only in יתומין
        - (i) That there is no פי שנים
  - iii) So the פסוק adds לתת לו
    - (1) To teach that
      - (a) the reason that there is no חלק בכורה in what's not מצוי
      - (b) is because
        - (i) what's not מצוי has a מתנה דין
        - (ii) and can't be given נותן לידי נותן
      - (c) so that
        - (i) there is no חלק בכורה
        - (ii) in שבה that wasn't דמוריש לידי when he died
          - 1. whether or not this שבה is יתומין שבה
  - c) in the following ביאור
    - i) we'll use "לתת לו מהלך" to refer to the original מהלך that רבנן rely only on לתת לו
    - ii) we'll use "אשר ימצא לו מהלך" to refer to the second מהלך that רבנן rely on both אשר ימצא לו and לתת לו
- 5) הקדמה
- a) Note these two aspects of a מתנה
    - i) There is first the rule that
      - (1) the נותן can't give a מתנה that isn't yet אתא לידי
      - (2) In other words – in what he isn't yet מוחזק
    - ii) There is a second rule that
      - (1) The מקבל has no זכותים in the מתנה until he is מקבל the מתנה and is מוחזק in the מתנה
  - b) שאלה
    - i) In נכסים that are מצוי at the time of מוריש מיתת

- ii) Does the חלק בכורה still have a דין מתנה for the purpose of the second rule
- c) תשובה
  - i) Part 1
    - (1) So long as we used the מהלך of לו לתת the answer would have been yes
    - ii) Because
      - (1) תורת מתנה base their דין on רבנן
      - (2) And there is no reason to apply only one part of מתנה תורת
  - d) Part 2
    - i) But now that we're using the מהלך of לו אשר ימצא
    - ii) It results
      - (1) that מצוי בשעת מיתה דין מתנה doesn't apply to what is
      - (2) So that the מקבל can have זכותים בכורה in חלק בכורה מצוי even before the מתנה becomes מוחזק
- 6) דף קכו: at גמרא
  - a) Part 1
    - i) רב פפי
      - (1) חלק בכורה before חלוקה has rights in his בכורה
        - (a) Even though he's not yet מוחזק in his בכורה
        - (b) In other words: "יש לבכור קודם חלוקה"
    - ii) רב פפא
      - (1) חלק בכורה before חלוקה has no rights in his בכורה
        - (a) in other words: "אין לבכור קודם חלוקה"
  - b) part 2
    - i) שבהא דאתא ממילא in פי שנים a בכור has no הלכתא כרבנן
  - c) Part 3
    - i) Obviously
      - (1) מהלך אשר ימצא לו uses רב פפי
      - (2) And רב פפא uses מהלך לתת לו
    - ii) So that
      - (1) יש לבכור קודם חלוקה who says רב פפי
        - (a) Deals with מצוי נכסי
          - (i) That have no דין מתנה
          - (ii) And that's why מקבל has rights in חלק בכורה even before חלוקה

- (b) And explains that דין מתנה דינ אינו מצוי that do have מתנה דינ
- (2) אין לבכור קודם חלוקה רב פפא who says
- (a) Says that even מצוי נכסי have a מתנה דינ for רבנן
- (b) And that's why חלק בכורה before חלוקה has no rights in מקבל
- 7) מהרש"א explained by דף קכו: at תוספות of המשך
- a) הקדמה
- i) לימוד special – based on רבי for גמרא says
- (1) That where a חוב בעל of the בכור wants to be גובה the חלק בכורה from the חלוקה before בכור
- (2) The בכור can say "איני נוטל ואיני נותן"
- ii) "איני נוטל ואיני נותן" can say בכור agree that רבנן says רשב"ם
- b) קשיא
- i) הקדמה
- (1) This works well for רב פפי who says חלוקה קודם לבכור יש
- (a) Because the case of נכסים that were מצוי איני נוטל ואיני נותן deals with
- (2) So that
- (a) there is no issue of מתנה דינ in חלק בכורה for these נכסים
- (b) and חלק בכורה can reject חלוקה before מקבל has rights
- ii) קשיא
- (1) But
- (a) how does this work for רב פפא who says חלוקה קודם לבכור
- (b) What rights does בכור have before חלוקה that gives him the power to say איני נוטל ואיני נותן
- 8) בא"ד ואם אמר דף קכו: at מהרש"א
- a) Why didn't תוספות also ask this קשיא
- i) How can רב פפא who says חלוקה קודם לבכור
- ii) agree with רבי who says
- (1) בכור נוטל פי שנים בשבחה דאתא ממילא
- (2) Even in שבה that's not מצוי
- b) תירוץ
- i) פוסק שלא כרבי is in fact דף קכה: at רב פפא

גמרא אלא לרבי

1) ברייתא

- a) מלוה בעל פה in פי שנים doesn't take בכור רבי ורבנן agree that
- b) They disagree on מלוה בשטר
- i) מלוה בשטר in פי שנים takes בכור רבי says
- c) מלוה בשטר in פי שנים doesn't take בכור רבנן say

2) גמרא

- a) רב יהודה אמר שמואל
- i) הלואה in חלק בכורה There is no
- ii) שיטת רבי doesn't follow מימרא This
- (1) Because we've established that רבי says בכור takes פי שנים in מלוה בשטר

3) מהרש"א

- a) קשיא
- i) Why not say that רב יהודה אמר שמואל deals with מלוה על פה and is consistent with רבי
- b) תירוץ
- i) Then רב יהודה אמר שמואל should have said more clearly that
- (1) Although רבי disagrees with רבנן on מלוה בשטר
- (2) מלוה בעל פה in חלק בכורה is מודה רבי that there is no

רשב"ם ד"ה הא שלחו מתם

1) גמרא

- a) רב יהודה אמר שמואל
  - i) There is no חלק בכורה in what יתומים are גובה on a הלואה שטר
- b) שלחו מתם
  - i) Disagree with רב יהודה אמר שמואל
  - ii) There is a חלק בכורה in what יתומים are גובה on a הלואה שטר
- c) רבה says
  - i) If יתומין are גובה קרקע with the שטר then בכור has שנים פי
  - ii) But not if they were מעות גובה
- d) רב נחמן says the reverse
  - i) גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו

2) רשב"ם

- a) Both רבה and רב נחמן follow מתם שלחו that there is a חלק בכורה in what יתומים are גובה on a הלואה שטר
- b) רבה explains that it's where גבו קרקע that there is this חלק בכורה
- c) רב נחמן explains that it's where גבו מעות that there is this חלק בכורה

3) מהרש"א

- a) קשיא
  - i) Maybe רבה and רב נחמן both follow רב יהודה אמר שמואל that there is no חלק בכורה in what יתומים are גובה on a הלואה שטר
    - (1) רבה explains that גבו מעות רב יהודה אמר שמואל deals with
    - (2) רב נחמן explains that גבו קרקע רב יהודה אמר שמואל deals with
- b) תירוץ
  - i) דין בסתמא רב יהודה אמר שמואל seems to be saying
- c) קשיא
  - i) but שלחו מתם also seem to be saying their דין בסתמא!

תד"ה מספקא לי'

- 1) First הקדמה
  - a) disagrees with רבי חכמים in a דין discussed in the גמרא
- 2) Second הקדמה
  - a) כלל
    - i) הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו
- 3) גמרא
  - a) אמר רבה בר חנא אמר ר' חייא
    - i) עשה כדברי רבי עשה עשה כדברי חכמים עשה
    - ii) Because רבה בר חנא אמר ר' חייא is מסופק
    - iii) Whether the הלכה כרבי כלל that
      - (1) applies only מחבירו – where the יחיד is בעל פלוגתי
      - (2) Or even – as in our case – מחביריו
  - b) רב נחמן אמר רב says
    - i) אסור לעשות כדברי רבי
    - ii) Because he's certain that הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו
  - c) רב נחמן himself says
    - i) מותר לעשות כדבר רבי
    - ii) Because he's certain that הלכה כרבי מחבירו ואפילו מחביריו
  - d) רבא says
    - i) אסור לעשות כדברי רבי ואם עשוי עשוי
    - ii) Because he says "מטיין"
    - iii) Meaning that חכמים לכתחילה we follow
- 4) תוספות
  - a) First קשיא
    - i) Why everywhere else do we accept that הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו
    - ii) While here רבה בר חנא אמר ר' חייא is מסופק
  - b) Second קשיא
    - i) Since
      - (1) הלכה כרבי מחבירו ואפילו מחביריו רב נחמן says
      - (2) And הלכה כרב נחמן בדיני
    - ii) why aren't we פוסק everywhere that אפילו מחביריו

- c) Third קשיא
- i) Since כרבי מחבירו ואפילו מחבירי רב נחמן הלכה חייב לעשות כדברי רבי
  - ii) Why didn't he say
- d) Fourth קשיא
- i) For רבא
    - (1) In every case of מטין the גמרא first says הלכה כפלוני and then explains that this is only מטין in the sense that it's only לכתחילה that we follow פלוני
    - (2) So here too
      - (a) The גמרא should first have said הלכה כחכמים
      - (b) And then רבא could have added that מטין איתמר and we follow חכמים only לכתחילה
- e) רמב"ן as explained by מהרש"ל and by מהרש"א according to תירוז
- i) The הלכה כרבי מחבירו that we accept everywhere is כלל
    - ii) What the גמרא deals with here is
      - (1) whether the כלל also includes "ולא מחביריו"
      - (2) or whether the כלל is silent on חביריו
        - (a) so that
          - (i) in a מחלוקת between רבי and חביריו
          - (ii) depending on the סברא in each case the הלכה can follow either רבי or רבנן
    - iii) now
      - (1) רבה בר חנה אמר ר' חייא
        - (a) Says the הלכה כרבי אפילו מחביריו כלל didn't continue with
        - (b) And is מסופק **in our case** on whether the סברא follows רבי or רבנן
      - (2) רב נחמן אמר רב
        - (a) Is certain that the כלל includes that ולא מחביריו
      - (3) רב נחמן himself
        - (a) Says the כלל doesn't include אפילו מחביריו
        - (b) But says that **in our case** it's מסתבר but not מוכרח
          - (i) that הלכה כרבי אפילו מחביריו
          - (ii) and this is what the גמרא means by אפילו מחביריו
      - (4) רבא
        - (a) Says the כלל includes ולא מחביריו

(b) So that

(i) the הלכה in every case – including the case here -- is כחכמים

(c) so we consider

(i) as if the גמרא had first said הלכה כחכמים

(ii) and then followed by saying

1. that in our case we're only מטיין in favor of חכמים

2. in the sense that we follow חכמים only לכתחילה

דף קכה.

רשב"ם ד"ה לטעמייהו

1) גמרא

- a) רב יהודה אמר שמואל
  - i) שטר הלואה on a גובה are יתומים in what נוטל פי שנים isn't בכור say that a רבנן i)
- b) שלחו מתם
  - i) רב יהודה אמר שמואל Disagree with
  - ii) שטר הלואה on a גובה are יתומים in what נוטל פי שנים does take בכור say רבנן In fact
- c) רבה says
  - i) חלק בכורה has בכור The
    - (1) שטר with the גובה קרקע are יתומין if the (1)
    - (2) גובה מעות are if they are (2) But not
  - ii) In other words
    - (1) גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו (1)
- d) רב נחמן says the reverse
  - i) גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו (1)
- e) רשב"ם as explained by גמרא of the מסקנא
  - i) רב נחמן and רבה (1)
  - ii) both themselves agree with רב יהודה אמר שמואל that there is no חלק בכורה in what שטר הלואה are גובה on a יתומים are
    - (a) גבו מעות or גבו קרקע whether (a)
    - (b) גבו מעות and גבו קרקע between מחלק to be סברא because there is no (b)
  - iii) they disagree only on where שלחו מתם say there is a חלק בכורה in what יתומים are גובה on a שטר הלואה are
    - (1) רבה says (1)
    - (2) שלחו מתם mean (2)
      - (a) גבו קרקע where חלק בכורה is that there is a (a)
    - (3) רב נחמן says (3)
      - (a) גבו מעות where חלק בכורה is that there is a mean שלחו מתם (a)

2) רשב"ם

- a) שאלה
  - i) Why does רבה say

- (1) That גבו קרקע deal with שלחו מתם
- (2) And that for גבו מעות they would agree that בכור has no פני שנים
- b) תשובה
- i) Because of a certain סברא that רשב"ם brings at לד"ה לטעמייהו
- c) שאלה
- i) Why does רב נחמן say
- (1) that גבו מעות deal with שלחו מתם
- (2) And that for גבו קרקע they would agree that חלק בכורה
- d) תשובה
- i) For two טעמים
- (1) First טעם
- (a) Because of a certain סברא that רשב"ם brings at לד"ה לטעמייהו
- (2) Second טעם
- (a) Because this is the implication of what "בני מערבא" say in the מימרא of "ההיא סבתא"
- (b) And בני מערבא are the same as שלחו מתם
- e) קשיא
- i) סבתא on בני מערבא himself רבה says he agrees with
- ii) So how can רבה disagree with רב נחמן
- f) תירוץ
- i) For a certain reason the case of סבתא isn't similar to the case of בכור and proves nothing
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Since we've established
- (1) That both רב נחמן and רבה themselves say מסברא
- (a) that there is no difference between גבו קרקע and גבו מעות
- (b) and that רב יהודה אמר שמואל applies to both
- ii) What forces
- (1) גבו מעות that רב נחמן says for שלחו מתם their דין applies only to
- (2) גבו קרקע that רבה says for שלחו מתם their דין applies only to
- b) תירוץ

- i) At least for רב נחמן we understand that ההיא סבתא forces him to say that גבו קרקע אין לו
- c) First קשיא
  - i) But still there must be some outside reason that forces רבה to say that שלחו מתם deal only with גבו קרקע
- d) Second קשיא
  - i) And even for רב נחמן
    - (1) We've established that רבה has a way to be מפריך the 'ראי' from סבתא
  - ii) So
    - (1) for רב נחמן too
    - (2) There must be some outside reason that forces him to say that שלחו מתם deal only with גבו מעות
- e) תירוץ
  - i) This is the outside reason that drives the שיטות of רב נחמן and רבה in שלחו מתם
  - ii) We know from another source that רבנן say that בכור doesn't take פי שנים in what שטר הלואה are גובה on a יתומים
  - iii) That's why
    - (1) רב נחמן and רבה feel forced to say that שלחו מתם distinguish between גבו קרקע and גבו מעות
    - (2) Namely so that שלחו מתם can agree with רבנן in the case that doesn't count as מוחזק
  - iv) רב נחמן and רבה then disagree מסברא on whether גבו קרקע or גבו מעות is a more likely place for שלחו מתם to apply the rule of רבנן
- f) קשיא
  - i) Why then does רשב"ם rely on ההיא סבתא as the מקור of רב נחמן שיטת
- g) תירוץ
  - i) לרווחא דמילתא סבתא only רשב"ם mentions

תד"ה לטעמייהו

1) גמרא

- a) חלק בכורה takes a בכור
  - i) מוחזק בשעת מיתה in which his father was נכסים
  - ii) But not in נכסים that were only ראוי לבא בשעת מיתה
- b) רב יהודה אמר שמואל
  - i) שטר הלואה on a גובה in what יתומים are פי שנים isn't a בכור רבנן say that
  - ii) Because רבנן don't consider the מלוה to have been מוחזק in the חוב when he died
- c) שלחו מתם
  - i) Disagree with רב יהודה אמר שמואל
  - ii) In fact רבנן say
    - (1) that the חוב is considered דמי כמאן דגביא דמי
    - (2) So that
      - (a) the מוריש is considered to have been מוחזק in the חוב when he died
      - (b) and the בכור is פי שנים נוטל

2) גמרא of the הוה אמינא

- a) רבה
  - i) שטר הלואה a יורש were יתומים Where
    - (1) The בכור has חלק בכורה if the יתומין are גובה קרקע with the שטר
    - (2) But not if they are מעות גובה
  - ii) In other words
    - (1) גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו
- b) רב נחמן says the reverse
  - i) גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו

3) רשב"ם

- a) שאלה
  - i) Why does רב נחמן say in the הוה אמינא that גבו מעות יש לו
- b) תשובה
  - i) מעות יהיב ומעות שקיל
  - ii) And that's why we consider that the מוריש was מוחזק in מעות when he died

4) גמרא of the מסקנא

- a) Part 1
- i) According to רשב"ם
- (1) רב יהודה אמר שמואל themselves both agree with רב ורב נחמן
- (a) מלוה בשטר for חלק בכורה that there is no
- (b) גבו מעות or גבו קרקע and it doesn't matter whether
- ii) According to תוספות
- (1) רב יהודה אמר שמואל himself agrees with רבה
- (a) מלוה בשטר for חלק בכורה that there is no
- (b) גבו מעות or גבו קרקע and it doesn't matter whether
- (2) רב נחמן himself says
- (a) מלוה בשטר for חלק בכורה That there is
- (b) גבו מעות or גבו קרקע and it doesn't matter whether
- b) part 2
- i) both for רשב"ם and תוספות
- (1) רב and רב נחמן disagree on what שיטה that there is שלחו מתם in what חלק בכורה שטר הלואה are גובה on a
- (a) רבה says
- (i) גבו קרקע where חלק בכורה mean that there is a שלחו מתם
- (b) רב נחמן says
- (i) גבו מעות where חלק בכורה mean that there is a שלחו מתם
- 5) תד"ה גבו מעות יש לו
- a) First הקדמה according to the אמינא
- i) We've established that בכור has no פי שנים in נכסים that are ראוי
- ii) Similarly a בעל isn't יורש מאשתו any נכסים that count as ראוי
- iii) Presumably
- (1) In the same way that רב ורב נחמן in רבה the אמינא disagree on בכור
- (a) גבו מעות אין לו Where רבה said
- (b) גבו קרקע אין לו And רב נחמן said
- (2) They ought to also disagree on ירושת בעל מאשתו
- b) Second הקדמה
- i) In בבא קמא at דף מג. In
- (1) יורש נזק אשתו a בעל isn't רב ורב נחמן discuss why
- ii) The גמרא asks for רב נחמן:

- (1) why not say that
  - (a) the rule of גבו קרקע בעל אינו יורש נזק אשתו applies where
  - (b) And that
    - (i) גבו מעות
    - (ii) in fact בעל is יורש נזק אשתו
- c) רשב"ם to תוספות by קשיא
  - i) Note that
    - (1) The ניזק never paid the מזיק anything
    - (2) So that for נזק there is no מעות יהיב מעות שקיל
  - ii) It follows that נזק we'd expect רב נחמן to say that even גבו מעות is ראוי
  - iii) So why didn't the גמרא expand its קשיא to say that for רב נחמן the נזק is ראוי not only for גבו קרקע but also for גבו מעות
- d) תירוץ
  - i) Must be that the reason רב נחמן in the הוה אמינא suggests that גבו מעות is מוחזק
  - ii) Isn't because מעות יהיב מעות שקיל as רשב"ם suggests
  - iii) But because the מלוה is typically paid in מעות so that the מלוה is סומך עלייהו and expects to get מעות
  - iv) And this applies to נזק as well as to מלוה
  - v) So we understand why
    - (1) the גמרא assumes that for רב נחמן
    - (2) גבו מעות should be בעל אשתו where יורש נזק אשתו
- e) Now consider the same issue according to the מסקנא
- f) הקדמה
  - i) for רשב"ם we've established that
    - (1) רב נחמן in the מסקנא for himself says that both גבו מעות and גבו קרקע are ראוי
    - (2) So that there is no concept of גבו מעות being מוחזק because of עלייהו
- g) קשיא
  - i) For the מסקנא
    - (1) why doesn't the גמרא in בבא קמא explain for רב נחמן
    - (2) that בעל אינו יורש נזק אשתו because נזק is always ראוי
- h) {Note that
  - i) for תוספות this is no קשיא
  - ii) Because תוספות says in the מסקנא for רב נחמן that יש לו גבו מעות }

- i) רשב"ם on קשיא to תירוץ
  - i) רב נחמן for ראי is גבו מעות although
  - ii) There is a still a reason why
    - (1) the גמרא still doesn't want to say that
      - (a) בעל אינו יורש נזק אשתו
      - (b) גבו מעות where
    - iii) דוחק regards this reason as a תוספות
- 6) מהרש"א
  - a) Note
    - i) That תוספות could have used the same תירוץ in the הוה אמינא
      - (1) Namely
        - (a) Where תוספות claimed for the הוה אמינא that
          - (i) מוחזק is גבו מעות why for בכור we understand although
          - (ii) ראי is גבו מעות should be that רב נחמן for נזק אשתו
          - (iii) So that we ask why not explain that רב נחמן deals also with גבו מעות
        - (b) And תוספות could have answered
          - (i) that for the same reason
          - (ii) The גמרא still doesn't want to say for רב נחמן that
            - 1. גבו מעות where בעל אינו יורש נזק אשתו
      - ii) But
        - (1) Since this is a תירוץ דוחק
        - (2) תוספות for the הוה אמינא preferred the תירוץ it gave earlier
          - (a) On why גבו מעות for נזק אשתו should be no different than גבו מעות for בכור
          - (b) Namely because it's סמיכין that make מעות מוחזק not מעות יהיב מעות שקיל
- 7) גמרא of המשך
  - a) Recall that in the הוה אמינא we assumed that רבה himself holds that גבו קרקע יש לו
  - b) סבתא asks this קשיא to רבה in the הוה אמינא from the case of
    - i) Introduction
      - (1) Here are the facts in the case of סבתא:
        - (a) A נכסים gave his נכסים to סבתא but added that after סבתא died the נכסים were to go to "ירתאי" – the יורש of the נותן
        - (b) His יורש was ברת who was married to בעל

- (c) סבתא died before ברת
- (2) קרקעות בעל has no claim to רב ענן
- (3) בני מערבא – same as מתם -- agree with רב ענן that בעל has no claim to the קרקעות
- (a) Because
- (i) when ברת died she wasn't considered מוחזקת in the קרקעות
- (ii) And
1. אין בעל יורש אשתו בראוי כבמוחזק
- (4) רבא says מערבא דבני טעמא דסתברא that the קרקעות count as ראוי
- (a) Because
- (i) זבינה זביני
1. meaning
- a. if סבתא had sold the קרקעות to a לוקח
- b. ברת would have lost her right to the קרקעות
- c. So obviously ברת wasn't מוחזקת in the קרקעות
- ii) רבא by קשיא to רבא
- (1) Now that רבא himself says that ברת isn't considered מוחזקת in קרקעות that are ראוי לבא at the time of her death
- (2) Why does he himself say
- (a) the אב הבכור counts as מוחזק in קרקע of לוא that's לבא after his death
- c) תירוץ
- i) רבא **himself** says there is no חלק בכורה in לוא both where קרקע and גבו מעות
- (1) Because קרקע is ראוי – the same as רבא said for סבתא
- ii) When רבא said יש לו גבו קרקע
- (1) He meant only that **שלחו מתם** say יש לו גבו קרקע
- 8) רשב"ם and תוספות
- a) קשיא
- i) But the קשיא to רבא remains
- (1) How can רבא hold that שלחו מתם say
- (a) That קרקע of לוא is מוחזק for מלוה
- (b) And that's why יש לו גבו קרקע
- (2) While בני מערבא

- (a) who are the same as שלחו מתם
  - (b) say that קרקעות in סבתא are ראוי
- b) רשב"ם of תירוץ
- i) That's no קשיא
  - ii) because
    - (1) **הכי נמי מסתברא says in his רבה**
      - (a) if the סבתא were to sell her נכסים
        - (i) ברת would have no rights at all – in other words: "זבינה זביני"
        - (ii) And that's why the rights of ברת are ראוי
      - (b) But
        - (i) For מלוה בשטר
          - 1. In a case where the שטר is באחריות
          - 2. the קרקע counts as מוחזק in the hands of the מוריש who was the מלוה
          - 3. because
            - a. the לווה can't by selling the קרקע cut off the rights of מלוה to the קרקע
            - b. since the מלוה would still be מלקוחות טורף if the לווה isn't מסלק בזוזי
- c) מהרש"א as explained by רבינו תם by קושיות
- i) First קשיא
    - (1) obviously doesn't consider that this סברא of רבה is a תירוץ that could explain how רבה in the אמינא הוה could himself hold יש לו גבו קרקע
    - (2) So why would אביי accept that this סברא is a good תירוץ for מתם שלחו if they are the ones who say יש לו גבו קרקע
  - ii) Second קשיא
    - (1) רבה in the מסקנה never withdrew from his שיטה of מסתברא that the זבינה זבינא counted as ראוי because הוה סבתא of קרקע
    - (2) How is it then that
      - (a) in the מסקנא he himself holds that לווה נכסי count as ראוי
      - (b) Even though apparently there is no זבינא' זבינא since מלוה is מלקוחות טורף
- d) רבינו תם of תירוץ
- i) Part 1 – שיטתו of רבה on שיעבודא
    - (1) In the אמינא הוה

- (a) רבה says that שיעבודא דאורייתא
  - (b) Meaning that מדאורייתא a חוב בעל חוב can be ממשועבדי with a שטר שיש בו אחריות
- (2) In the מסקנא
- (a) רבה says that שיעבודא לאו דאורייתא
    - (i) Meaning that מדאורייתא a חוב בעל חוב can't be ממשועבדי even with a שטר שיש בו אחריות
- ii) Part 2
- (1) Although רבה in the מסקנא says שיעבודא לאו דאורייתא
- (a) This only takes away the right of the מלוה to be ממשעבדי
  - (2) But the קרקעות of the לווה remain משועבד to the מלוה so long as the לווה holds the קרקעות
  - (3) Note
    - (a) That this שיעבוד applies only to a חוב
    - (b) And that in סבתא ההיא there is no חוב and there is no שיעבוד
- iii) Part 3 – שיטות of רבה on whether מקרקעי in the hands of another are ראוי
- (1) Both in the הוה אמינא and in the מסקנא
- (a) רבה says that
    - (i) קרקע counts as מוחזק for any person who has the right to be גובה the קרקע from another even if the other sells them
    - (ii) If not, the קרקע counts as ראוי
- (2) That's why
- (a) The קרקע in סבתא ההיא counts as ראוי both in the הוה אמינא and in the מסקנא
    - (i) Since זבינה זבינא
  - (b) But בנכסי לווה
    - (i) In the הוה אמינא for רבה
      1. when we thought that רבה said שיעבודא דאורייתא
      2. רבה would say that קרקע is מוחזק where the שטר is באחריות
      3. since זבינא לאו זבינא and the מלוה can be מלקוחות טורף
    - (ii) In the מסקנא for רבה
      1. when we realize that רבה said שיעבודא לאו דאורייתא
      2. רבה says that קרקע is ראוי even where the שטר is באחריות

3. since זבינא זבינא in the sense that מדאורייתא the מלוה can't be טורף מלקוחות

iv) Part 4 – שלחו מתם שיטות of רבה and בני מערבא both for אביי and רבה and both for the מסקנא and the הוה אמינא

(1) Whether קרקע is ראוי or מוחזק doesn't depend on זבינא זבינא

(2) Instead

(a) Where there is a שיעבוד to a מלוה the מלוה counts as מוחזק

(b) Where there is no a שיעבוד the קרקע counts as ראוי to the person who isn't in the קרקע – for example to ברת and בעל in סבתא

(3) So that שלחו מתם are consistent with בני מערבא

(4) Note that this applies

(a) Whether or not שלחו מתם and בני מערבא say דאורייתא

v) Part 5

(1) This is what רבה אביי tells רבה in the הוה אמינא

(a) I can't accept your מהלך that says סבתא is different from נכסי ליה because for נכסי ליה there is no זבינא זבינא

(b) Because

(i) although I know that you now say דאורייתא

(ii) so that the מלוה is מלקוחות טורף where the שטר has אחריות

(c) your מהלך doesn't work where there is no אחריות

vi) part 6

(1) this is what רבה answers to אביי:

(a) I still say for סבתא the קרקע was ראוי because זבינא זבינא

(b) And it's no קשיא to me that נכסי ליה count as מוחזק eleven where there is no שטר

(c) Because

(i) I in the מסקנא say that נכסי ליה are in fact ראוי

1. שטר שאין בו אחריות

2. שטר שיש בו אחריות

(ii) since I say דאורייתא and שיעבודא לאו דאורייתא there is always 'זבינא זבינא for a ליה

vii) part 7

(1) note that in שיטת רבינו תם

(2) we've arrived at an approach that

- (a) both for רבה and אביי
  - (b) succeeds in explaining שלחו מתם בני מערבא and whether זביני' זבינא on whether זביני' זבינא
  - (3) and we've also explained that רבה in the מסקנא
    - (a) still says that whether זביני' זבינא is still the relevant factor on whether נכסי לווה and for סבתא ראו both for סבתא ראו and for לווה נכסי
  - e) {א"ר probably means "רבה" instead of "רבא" as printed}
- 9) גמרא of the המשך
- a) אממר מנהרדעא
    - i) רב נחמן agrees with מנהרדעא
      - (1) who is also מנהרדעא
      - (2) and who says that במלוה פי שנים במלוה
- 10) תד"ה נהרדעי לטעמייהו
- a) שיטת תוספות to קשיא
    - i) We established for תוספות
      - (1) that רב נחמן in the מסקנא says that גבו קרקע יש לו גבו מעות יש לו
    - ii) Now
      - (1) Since the גמרא says that אממר agrees with רב נחמן
      - (2) The גמרא obviously assumes that אממר means his דין to apply to both גבו קרקע and גבו מעות
    - iii) Why does the גמרא assume this
  - b) תירוץ
    - i) because אממר says his שיטה in סתם form
- 11) ד"ה לטעמייהו at תוספות of המשך
- a) We've established both for רשב"ם and תוספות that
    - i) in the מסקנא
    - ii) גבו קרקע אין לו **for שלחו מתם** ר' נחמן says
  - b) קשיא
    - i) Why does רב נחמן assume that this is so
    - ii) Maybe שלחו מתם say אין לו גבו מעות יש לו
    - iii) {note that we previously discussed a similar קשיא for רשב"ם in the first ד"ה לטעמייהו}
  - c) תירוץ
    - i) שלחו מתם רב נחמן assumes that

- (1) don't apply their דין to both גבו קרקע and גבו מעות
- (2) because שלחו מתם
  - (a) Say their דין in סתם form
  - (b) And don't say outright גבו מעות בין גבו קרקע

מהרש"א 12)

a) קשיא

i) But we just saw that תוספות said that

- (1) From the fact that אמימר says סתם that במלוה בלוי
- (2) We know that he means יש לו both for גבו קרקע and גבו מעות

b) תירוצ

i) גבו קרקע בין גבו מעות יש לו ר"ת holds that רב נחמן is מנהרדעא

(1) that's why

(a) אמימר

- (i) since he's also מנהרדעא
- (ii) could say his דין in סתם form
- (iii) and still be confident

- 1. that people would realize that אמימר means גבו קרקע בין גבו מעות
- 2. because this is what רב נחמן holds who's also מנהרדעא

ii) but שלחו מתם

- (1) Who don't rely on נהרדעי
- (2) Wouldn't have used a סתם form if their rule applied both to גבו קרקע and גבו מעות

דף קכה:

רשב"ם ד"ה ואין הבכור נוטל ותד"ה אין הבכור

1) הקדמה

- a) Types of נכסים which involve issues of ראוי
  - i) נכסים that the מוריש was נוחל only after his or her death
    - (1) ראוי agrees that this sort of נכסים is considered ראוי
    - (2) This ראוי is called "ראוי כפשטי"
  - ii) שבחא that comes to יתומין after מיתת יורש decrease of the work of the יתומים
    - (1) In other words: "שבחא שהשביחו יתומין"
    - (2) ראוי agrees that this sort of נכסים is also considered ראוי
  - iii) מיתת יורש after שבחא ששבחו נכסים מאליהן
    - (1) Where the original נכסים are changed in form or in name
    - (2) For example "חפורה והוה שיבלי"
    - (3) ראוי these נכסים are considered ראוי לשיטת רבנן
    - (4) But ראוי לשיטת רבי ורב נחמן they're not considered ראוי
  - iv) מיתת יורש after גובה were יתומים that מלוה בשטר
    - (1) ראוי says that רב נחמן אליבא דרבנן רשב"ם holds these נכסים are ראוי
    - (2) ראוי aren't says that רב נחמן אליבא דרבנן תוספות holds these נכסים

2) גמרא

- a) רב פפא says
  - i) אין הבעל נוטל בנכסי אשתו בראוי כבמוחזק
  - ii) אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק
  - iii) אין הבכור נוטל פי שנים במלוה
- b) This is how רב פפא and תוספות understand the first two הלכות of רשב"ם
- c) רשב"ם
  - i) ראוי כפשטי is אין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק of "ראוי" משמעות
  - ii) חפורה והוה שיבלי is אין הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמוחזק of "ראוי" משמעות
- d) תוספות
  - i) ראוי כפשטי is "ראוי" משמעות of ראוי
    - (1) Both for
      - (a) אין הבעל נוטל בנכסי אשתו בראוי כבמוחזק
      - (i) and

- (b) אין הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמוחזק
- ii) And that's why תוספות has this קשיא and תירוץ
- (1) קשיא
- (a) the two דינים should have been stated together:
- (2) תירוץ
- (a) The two דינים aren't stated together because they have different sources
- (i) The דין for בכור is a משנה שלימה in פרק כל הבכור
- (ii) While the דין for בעל is only a מימרא in the גמרא
- iii) And that's also
- (1) Why at ד"ה ואין הבכור
- (a) חפורה והוה שיבלי for בכור for הלכה תוספות says that רב פפא didn't state the הלכה
- (2) And why תוספות follows up with this שאלה and תשובה
- (a) שאלה
- (i) What in fact is the הלכה for שיבלי והוה חפורה
- (b) תשובה
- (i) Once רב פפא teaches that אין בכור נוטל פי שנים במלוה בשטר
- (ii) we realize that חפורה והוה שיבלי in פי שנים that בכור has no שכן
- (iii) because חפורה והוה שיבלי is more ראוי than מלוה
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
- i) How does תוספות know that חפורה והוה שיבלי is more ראוי than מלוה בשטר
- b) תירוץ
- i) מלוה בשטר can be considered דמי דגביא so it isn't ראוי altogether
- ii) Here's proof
- (1) רבנן say for קכד: at שלחו מתם
- (a) בכור יש לו פי שנים במלוה that
- (b) Because ראוי מלוה בשטר isn't
- (2) While רבנן say outright that
- (a) חפורה והוה שיבלי in פי שנים that בכור has no
- (b) Because ראוי חפורה והוה שיבלי is
- c) קשיא
- i) Why not say the reverse:
- (1) מלוה בשטר ranks as less ראוי than חפורה והוה שיבלי (1)

- (2) Because ברשותי מלוה while חפורה איתי ברשותי isn't ברשותי
- ii) And here's proof
- (1) the גמרא at קכד: suggests that מסברא it's possible to say that
- (a) if a בכור takes no פי שנים בשיבלי because it's ראוי
- (b) he certainly doesn't take פי שנים במלוה which is more ראוי
- iii) תירוץ
- (1) there is no מאן דאמר who להלכה relies on the reverse סברא
- iv) קשיא
- (1) But רב נחמן does rely להלכה on the reverse סברא
- (2) Because
- (a) at תד"ה לטעמייהו we established that
- (i) בכור אינו נוטל פי שנים במלוה רב נחמן רשב"ם says that
- (b) Yet רב נחמן himself is also פוסק כרבי
- (i) חפורה והוה שיבלי for בכור נוטל פי שנים בשבח that
- v) תירוץ
- (1) We saw at תד"ה לטעמייהו תוספות that
- (a) רשב"ם disagrees with
- (b) and says that רב נחמן himself says that בכור נוטל פי שנים במלוה
- 4) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why in fact does רשב"ם insist that for בכור
- (1) ראוי כפשטי' רב פפא doesn't refer to
- (2) But instead refers to חפורה והוי שיבלי
- b) תירוץ
- i) Because רב פפא wouldn't need to state a הלכתא for בכור on a דין that's a משנה שלימה
- c) קשיא
- i) But the same משנה שלימה also says that בכור doesn't take פי שנים in שבח of חפורה והוי שיבלי
- d) תירוץ
- i) רב פפא needs to point out that the שבח that the משנה שלימה considers ראוי
- (1) isn't limited to שבה שהשביחו יתומים
- (a) חפורה והוי שיבלי which is more ראוי than מסתבר to be

(2) but also covers חפורה והוה שיבלי

דף קנו. ודף קנו:

רשב"ם ד"ה בנכסי דידי' ודפשוט ותד"ה לא עשה

1) גמרא

a) שאלה

- i) Can a בכור give away or sell his חלק בכורה before חלוקה
- ii) In other words do we say that יש לבכור קודם חלוקה

b) תשובה

i) רב פפי

(1) יש לבכור קודם חלוקה

ii) רב פפא

(1) אין לבכור קודם חלוקה

c) The מחלוקת of רב פפי and רב פפא arose in this case:

i) A בכור sold "נכסי דידי' ודפשוט" before חלוקה

ii) בני פשוט who were יתומים complained and ate תמרי from the land that בכור had wanted to sell

iii) רבא ruled that

(1) בכור לא עשה ולא כלום

(2) the sale wasn't valid

2) רשב"ם

a) שאלה

i) exactly what נכסים did the בכור want to sell

b) תשובה

i) although

(1) חלק פשיטות פשוט can mean

(2) and can refer to the חלק פשיטות of the בכור as well as the חלק פשיטות of the פשוט

ii) the word דפשוט means "of the פשוט" and must refer only to the חלק פשיטות of the פשוט

iii) So that

(1) "נכסי דידי' ודפשוט" mean

(a) פשוט of his own (meaning of the בכור) and of his brother the פשוט

(2) and it doesn't mean

(a) חלק בכורה of the בכור and חלק פשיטות of the בכור

- iv) So that the נכסים means that the בכור wanted to sell all the נכסים
- (1) Including
- (a) whichever would in the future turn out to be the חלק of the פשוט
- (b) and whichever would in the future be the חלק of the בכור and חלק of the בכור פשיטות of the בכור
- v) And the בני פשוט insisted on eating תמרי because the בכור had no right to sell their future חלק
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why does רשב"ם need to focus on the meaning of the words "ודפשוט"
- ii) Even without these words it must be that the בכור tried to sell the חלק פשיטות of the פשוט
- iii) Because
- (1) If
- (a) the בכור never sold the חלק פשיטות of the פשוט
- (b) And presumably the בני פשוט ate only חלק פשיטות of the פשוט
- (2) What did יתומין complain about
- b) תירוץ
- i) if it weren't for the wording "ודפשוט" we could have explained that
- ii) the בכור before the חלוקה sold only his own חלק בכור and his own חלק פשיטות
- (1) In the sense that the בכור sold to the חלוקה לוקה whatever נכסים the בכור would get after חלוקה for his חלק בכורה and his חלק פשיטות
- iii) And that
- (1) the בני פשוט insisted on eating תמרי from all the נכסים until the חלוקה
- (2) because until the חלוקה it's not determined what חלקים would go to the בכור and what חלקים would go to the בני פשוט
- 4) now consider the שיטות of רשב"ם and תוספות on how רב פפי and רב פפא understand רבא

תוספות		רשב"ם		
רב פפא	רב פפי	רב פפא	רב פפי	
לא עשה	לא עשה	לא עשה	לא עשה	חלק פשיטות דפשוט
עשה	עשה	לא עשה	לא עשה	חלק פשיטות דבכור

לא עשה (דאין לבכור קודם חלוקה)	עשה (דיש לבכור קודם חלוקה)	לא עשה (דאין לבכור קודם חלוקה)	עשה (דיש לבכור קודם חלוקה)	חלק בכורה דבכור
--------------------------------------	-------------------------------	--------------------------------------	-------------------------------	-----------------

- a) note that
- i) חלוקה before חלק פשיטות בכור says that רשב"ם
  - ii) תוספות disagrees
- 5) תוספות
- a) הקדמה
    - i) רשב"ם For
      - (1) I understand that the חידוש of רבא for רב פפי is that the בכור couldn't sell his own חלק פשיטות
  - b) קשיא
    - i) But for תוספות
      - (1) Who says
        - (a) חלק בכורה and חלק פשיטות בכור the רב פפי for That
        - (b) חלק פשיטות that he couldn't sell was פלגא that רבא teaches only
      - (2) why is this a חידוש that רבא needs to teach
      - (3) of course a בכור can't sell what doesn't belong to him!
- 6) מהרש"א
- a) קשיא
    - i) רב פפי that תוספות didn't ask directly for
      - (1) חלק פשיטות דפשוט בכור can't sell that חידוש no it's since
      - (2) חלק פשיטות דפשוט only יתומין the presumably And
      - (3) דין תורה at all for their complaint and the reason What's
  - b) תירוץ
    - i) because דין תורה could arise the
      - (1) earlier we explained As
      - (2) argued בני פשוט the
        - (a) תמרי eat they could That
        - (i) חלק פשוט of נכסים from the Not only
          1. בכור couldn't sell that the all agreed which

(ii) But also from all the other נכסים

(b) because there hadn't yet been a determination as to what was חלק בכור and what was חלק פשוט

ii) So רבא addresses only תוספות

(1) Whose words "לא עשה ולא כלום" suggest that he was teaching only that the sale of the חלק פשוט wasn't valid

(2) And asks that this isn't a חידוש

תד"ה והלכתא ובא"ד ואם אמר

ד"ה בכל אשר ימצא לו See